

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ»**

циклу професійної вибіркової підготовки
за освітньо-професійною програмою «Цивільний захист»
підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 26 «Цивільна безпека»
за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

Рекомендовано кафедрою управління
у сфері цивільного захисту
на 2022-2023 навчальний рік.
Протокол від 23 серпня 2022 р. № 1.

Силабус розроблений відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Управління у кризових ситуаціях».

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Управління у кризових ситуаціях – навчальна дисципліна підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр». Спеціальність 263 «Цивільна безпека», галузь знань 26 «Цивільна безпека».

Навчальна дисципліна «Управління у кризових ситуаціях» спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців, які можуть самостійно на високому рівні вирішувати професійні завдання у сфері цивільного захисту. Предметом навчальної дисципліни є проблеми, можливі та реальні фактори кризових явищ, які загрожують виникненням кризових ситуацій.

Основними завданнями навчальної - є розпізнавання кризових явищ (симптоми, причина, природа, рівень та час впливу); прогнозування наслідків розвитку кризових явищ та їхнього впливу на результати діяльності підприємств, установ, організацій; визначення можливостей запобігання кризі і/або її пом'якшення; ліквідація наслідків кризи у сфері державного управління у сфері цивільного захисту; визначення ваги держави в процесі антикризового управління у сфері цивільного захисту.

Інформація про науково-педагогічних працівників

Загальна інформація	Костенко Віталій Олександрович, старший викладач кафедри управління у сфері цивільного захисту, кандидат наук з державного управління
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 427.
E-mail	kostenkovo@ukr.net , kostenko_vitalii@chipb.org.in
Наукові інтереси	Державне управління у сферах цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період; формування системи цивільного захисту на основі міжнародного досвіду; адаптація законодавства у сфері цивільного захисту до вимог Європейського Союзу
Професійні здібності	здатність робити навчальний матеріал доступним; творчість у роботі; практичне застосування наведеного навчального матеріалу; педагогічно-вольовий вплив на здобувачів; здатність організувати колектив здобувачів; педагогічний такт; здатність зв'язати навчальний предмет з професійною діяльністю; спостережливість; педагогічна вимогливість
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. В.О. Костенко. Геополітичні фактори виникнення терористичних загроз та їх наслідки для України і світу // Вчені записки Таврійського національного

	<p>університету імені В.І. Вернадського: зб. наук. пр. – К. : Серія: Державне управління». Том 29 (68). № 1, Київ. 2018. – С. 218 – 222. http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/1_2018/41.pdf.</p> <p>2. В.О. Костенко. Концептуальні засади інституційного розвитку системи цивільного захисту України // науково-виробничий журнал «Держава та регіони. Серія: Державне управління» № 2/2018. Запоріжжя. С. 120 – 124. http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2018/23.pdf.</p> <p>3. В.О. Костенко. Удосконалення системи цивільного захисту територіальних громад в контексті розвитку місцевої та добровільної пожежної охорони // фаховий науковий журнал: Публічне управління і адміністрування в Україні», м. Одеса, вип. 29/2022. С. 85-88. http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/29-2022/16.pdf.</p> <p>4. В.О. Костенко, Ю.М. Горбаченко. Нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності у сфері цивільного захисту в умовах мирного часу та особливого періоду // фаховий науковий журнал: Публічне управління і адміністрування в Україні», м. Одеса, вип. 30/2022. С. 133-136. http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/30-2022/23.pdf.</p> <p>5. В.О. Костенко. Нормативно-правове регулювання питання укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту // фаховий науковий журнал: Публічне управління і адміністрування в Україні», м. Одеса, вип. 32/2022. С. 55-58. http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/32-2022/10.pdf.</p>
--	--

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно з затвердженим розкладом.

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15:00 до 16:00 в аудиторії № 129. У разі потреби здобувача отримати додаткову консультацію – час узгоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління у кризових ситуаціях» є:

- підготовка фахівців, здатних застосовувати на практиці теорію прийняття управлінських рішень і методи експертних оцінок;

- організувати моніторинг в умовах кризових ситуацій та аналізувати його результати, розробляти прогнози розвитку ситуації;
- застосовувати математичні методи в процесі підготовки і ухвалення управлінських рішень в умовах кризи, застосовувати методи аналізу й оцінки ризику;
- розуміти проблеми стійкого розвитку, аналізувати ризики, що пов'язані з діяльністю людини, застосовувати методи раціоналізації діяльності з метою зниження антропогенного впливу на природне середовище й забезпечення безпеки особистості та суспільства;
- розробляти та надавати пропозиції (рекомендації) з підвищення рівня безпеки об'єкта.
- сформувати знання і навички управління у кризових ситуаціях, навчитися розв'язувати складні завдання стратегічного значення, організувати системи управління, адекватні сучасним викликам і загрозам;
- визначити сутність, місце, роль, основні види кризових явищ, розкрити методичні підходи до розробки «правил ефективної поведінки» за умов кризового стану.
- формування навичок творчого мислення та здатності до професійного саморозвитку.
- формувати у майбутніх здобувачів вищої освіти сучасне системне мислення та комплекс спеціальних вмінь, практичних знань і навичок щодо антикризового управління.

Навчальна дисципліна «Управління у кризових ситуаціях» є професійно зорієнтованою. Її понятійне поле межує з такими дисциплінами, як: «Теорія прийняття управлінських рішень», «Основи теорії управління», «Теорія систем та системного аналізу», «Підготовка органів управління до дій в надзвичайних ситуаціях», «Управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій» та ін.

Антикризове управління може і повинно знайти своє місце в управлінській теорії та практиці.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	професійна обов'язкова	професійна обов'язкова
Рік підготовки	2-й	2-й
Семестр	3-й	3-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	4	4
- кількість модулів		
- загальна кількість годин	120 год.	120 год.
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	16 год.	16 год.
- практичні заняття (годин)	0 год.	0 год.

- семінарські заняття (годин)	20 год.	20 год.
- лабораторні заняття (годин)	0 год.	0 год.
- курсовий проект (робота) (годин)	0 год.	0 год.
- інші види занять (годин)	0 год.	0 год.
- самостійна робота (годин)	84 год.	84 год.
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	0 год.	0 год.
- підсумковий контроль	іспит	іспит

Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Управління у кризових ситуаціях» вимагає знань навчальних дисциплін з циклу професійної підготовки: «Теорія прийняття управлінських рішень», «Основи теорії управління», «Теорія систем та системного аналізу», «Підготовка органів управління до дій в надзвичайних ситуаціях», «Управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій» та ін.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Цивільний захист» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Результати навчання	РН
Ефективно управляти складними робочими процесами у сфері цивільної безпеки, у тому числі непередбачуваними та такими, що потребують нових стратегічних підходів; об'єктивно оцінювати результати діяльності персоналу та колективу.	РН02
Інтегрувати знання з різних галузей для розв'язання теоретичних та/або практичних задач і проблем у сфері цивільної безпеки.	РН03
Розробляти та реалізовувати ефективні заходи, спрямовані на регулювання та забезпечення цивільної безпеки.	РН05
Визначати та аналізувати можливі загрози виникнення надзвичайної ситуації, аварії, нещасного випадку на виробництві та оцінювати можливі наслідки та ризики.	РН06
Розв'язувати проблеми у нових або незнайомих ситуаціях за наявності неповної або обмеженої інформації, оцінювати ризики, здійснювати відповідні дослідження.	РН11
Оцінювати відповідність правових, організаційних, технічних заходів по забезпеченню техногенної безпеки та безпеки праці вимогам законодавства під час професійної діяльності.	РН13
Здійснювати прогнозування, оцінку ризику під час професійної діяльності та можливості відповідних	РН14

підрозділів щодо реагування на надзвичайні ситуації та події.	
Приймати ефективні рішення у складних непередбачуваних умовах, визначати цілі та завдання, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ресурси.	PH16
Відшукувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.	PH17
Визначати закономірності і аналізувати суспільні процеси, що відбувалися у минулому та відбуваються нині, розуміти їх зв'язки та проводити історичні паралелі.	PH19

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	К
Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	K01
Здатність приймати обґрунтовані рішення.	K03
Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	K04
Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	K05
Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	K07
Здатність приймати ефективні рішення, керувати роботою колективу під час професійної діяльності.	K08
Здатність до превентивного і оперативного (аварійного) планування, управління заходами безпеки професійної діяльності.	K09
Здатність до проведення техніко-економічного аналізу, оцінювання ризиків, комплексного обґрунтування проектів, планів, рішень, їх реалізації у сфері цивільної безпеки.	K10
Здатність до застосування інноваційних підходів, сучасних методів, спрямованих на регулювання техногенної та виробничої безпеки.	K11
Здатність до створення і реалізації інноваційних продуктів і заходів у сфері професійної діяльності.	K12
Здатність організувати та проводити моніторинг за визначеними об'єктами, явищами та процесами, аналізувати його результати та розроблювати науково-обґрунтовані рекомендації на підставі отриманих даних.	K14

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Управління надзвичайними ситуаціями з елементами кризового менеджменту.

Тема 1.1. Кризові ситуації. Поняття кризи, суть і зміст кризового стану, внутрішні та зовнішні причини криз.

Поняття кризи, суть і зміст кризового стану. Внутрішні та зовнішні причини криз. Наслідки кризового стану.

Тема 1.2. Поняття, види, фази криз та управління кризою.

Поняття, ознаки, види криз. Криза, як статичний процес. Кризові фази. Поняття управління кризою.

Тема 1.3. Кризове управління та управління кризисом.

Поняття кризового управління. Фактори, що характеризують кризу. Система управління кризовою ситуацією.

МОДУЛЬ 2. Моніторинг надзвичайних (кризових) ситуацій і теорія прийняття управлінських рішень.

Тема 2.1. Моніторинг надзвичайних (кризових) ситуацій.

Моніторинг надзвичайних ситуацій. Система моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій.

Тема 2.2. Основи антикризового управління в умовах надзвичайних ситуацій.

Організація управління силами і засобами в умовах надзвичайних ситуацій, стратегія управління. Психологія управління. Організація управління.

Тема 2.3. Органи управління, їх завдання по організації управління.

Органи управління силами ліквідації НС. Організація управління силами реагування на НС.

Тема 2.4. Дії органів управління та сил реагування на НС.

Управління при введенні режиму підвищеної готовності.

Тема 2.5. Особливості дій сил реагування на НС у особливих умовах.

Центри управління в особливих умовах, дії сил реагування на НС.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма здобуття освіти					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
2-й семестр						
Модуль 1. Управління надзвичайними ситуаціями з елементами кризового менеджменту.						
<i>Тема 1.1. Кризові ситуації. Поняття кризи, суть і зміст кризового стану, внутрішні та зовнішні причини криз.</i>	12	2	2	-	8	-
<i>Тема 1.2. Поняття, види, фази криз та управління кризою.</i>	14	2	2	-	10	-
<i>Тема 1.3. Кризове управління та управління кризисом.</i>	14	2	2	-	10	-
Разом за модулем 1	40	6	6	-	28	-
3-й семестр						
Модуль 2. Моніторинг надзвичайних (кризових) ситуацій і теорія прийняття управлінських рішень.						
<i>Тема 2.1. Моніторинг надзвичайних (кризових) ситуацій.</i>	16	2	2	-	12	-
<i>Тема 2.2. Основи антикризового управління в умовах надзвичайних ситуацій.</i>	16	2	2	-	12	-
<i>Тема 2.3. Органи управління, їх завдання по організації управління.</i>	16	2	2	-	12	-
<i>Тема 2.4. Дії органів управління та сил реагування на НС.</i>	16	2	2	-	12	-
<i>Тема 2.5. Особливості дій сил реагування на НС у особливих умовах.</i>	16	2	2	-	12	-
Разом за модулем 2	80	10	10	-	60	-
Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма здобуття освіти					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	самостійна	модульна контрольна	

			заняття	заняття	робота	на робота
2-й семестр						
Модуль 1. Управління надзвичайними ситуаціями з елементами кризового менеджменту.						
<i>Тема 1.1. Кризові ситуації. Поняття кризи, суть і зміст кризового стану, внутрішні та зовнішні причини криз.</i>	12	2	2	-	8	-
<i>Тема 1.2. Поняття, види, фази криз та управління кризою.</i>	14	2	2	-	10	-
<i>Тема 1.3. Кризове управління та управління кризисом.</i>	14	2	2	-	10	-
Разом за модулем 1	40	6	6	-	28	-
3-й семестр						
Модуль 2. Моніторинг надзвичайних (кризових) ситуацій і теорія прийняття управлінських рішень.						
<i>Тема 2.1. Моніторинг надзвичайних (кризових) ситуацій.</i>	16	2	2	-	12	-
<i>Тема 2.2. Основи антикризового управління в умовах надзвичайних ситуацій.</i>	16	2	2	-	12	-
<i>Тема 2.3. Органи управління, їх завдання по організації управління.</i>	16	2	2	-	12	-
<i>Тема 2.4. Дії органів управління та сил реагування на НС.</i>	16	2	2	-	12	-
<i>Тема 2.5. Особливості дій сил реагування на НС у особливих умовах.</i>	16	2	2	-	12	-
Разом за модулем 2	80	10	10	-	60	-

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
МОДУЛЬ 1. Управління надзвичайними ситуаціями з елементами кризового менеджменту.		
1.	Лекція 1. Кризові ситуації. Поняття кризи, суть і зміст кризового стану, внутрішні та зовнішні причини криз. 1. Поняття кризи, суть і зміст кризового стану. 2. Внутрішні та зовнішні причини криз. 3. Наслідки кризового стану.	2
2.	Лекція 2. Поняття, види, фази криз та управління кризою.	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	1. Поняття, ознаки, види криз. 2. Криза, як статичний процес. Кризові фази. 3. Поняття управління кризою.	
3.	Лекція 3. Кризове управління та управління кризисом. 1. Поняття кризового управління. 2. Фактори, що характеризують кризу. 3. Система управління кризовою ситуацією.	2
МОДУЛЬ 2. Моніторинг надзвичайних (кризових) ситуацій і теорія прийняття управлінських рішень.		
8.	Лекція 4. Моніторинг надзвичайних (кризових) ситуацій. 1. Моніторинг надзвичайних ситуацій. 2. Система моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій.	2
9.	Лекція 5. Основи антикризового управління в умовах надзвичайних ситуацій. 1. Організація управління силами і засобами в умовах надзвичайних ситуацій, стратегія управління. 2. Психологія управління. 3. Організація управління.	2
10.	Лекція 6. Органи управління, їх завдання по організації управління. 1. Органи управління силами ліквідації НС. 2. Організація управління силами реагування на НС. 3. Організація реагування на надзвичайні ситуації. 4. Порядок призначення керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.	2
11.	Лекція 7. Дії органів управління та сил реагування на НС. 1. Єдина державна система цивільного захисту. Головні завдання ЄДСЦЗ. 2. Структура ЄДСЦЗ. 3. Управління при введенні режиму підвищеної готовності.	2
12.	Лекція 8. Особливості дій сил реагування на НС у особливих умовах. 1. Центри управління в особливих умовах, дії сил реагування на НС. 2. Планування заходів реагування на НС. 3. Інформування та оповіщення органів управління, сил суб'єктів реагування на НС та населення.	2

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
МОДУЛЬ 1. Державне регулювання у сфері цивільного захисту		
1.	Семінарське заняття 1.1. Державні цикли і кризи. Державне регулювання кризовими явищами.	2
2.	Семінарське заняття 1.2. Значення стратегії в антикризовому управлінні та послідовність розроблення антикризових заходів.	2

3.	Семінарське заняття 1.3. Світовий досвід антикризового регулювання в зарубіжних країнах.	2
Всього:		6

МОДУЛЬ 2. Єдина державна система цивільного захисту		
1.	Семінарське заняття 2.1. Кризи в системі державного управління у сфері цивільного захисту.	2
2.	Семінарське заняття 2.2. Вага та роль держави в процесі антикризового управління.	2
3.	Семінарське заняття 2.3. Принципи прогнозування надзвичайних ситуацій. Класифікація методів прогнозування. Прогнозування за допомогою методу найменших квадратів.	2
4.	Семінарське заняття 2.4. Організація управління силами і засобами в умовах надзвичайних ситуацій, стратегія управління. Психологія управління. Організація управління.	2
5.	Семінарське заняття 2.5. Організація мір по забезпеченню життєдіяльності населення в умовах виникнення і розповсюдження НС. Основні заходи органів управління силами реагування на НС. Основні заходи з проведення моніторингу та збору даних про обстановку, аналізу інформації та її оцінці.	2
14.	Іспит.	2
Всього:		28

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Теми рефератів:

1. Поняття кризи, суть і зміст кризового стану.
2. Внутрішні та зовнішні причини криз. Наслідки кризового стану.
3. Поняття кризового управління.
4. Фактори, що характеризують кризу.
5. Типи криз персоналу.
6. Основні завдання управління в НС.
7. Кризовий менеджмент та управління НС
8. Моніторинг потенційно небезпечних об'єктів.
9. Методи прогнозування та їх класифікація та ін.

Тези доповіді для участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Організаційно-управлінське та економіко-правове забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)», на секцію «Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми».

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: теоретичне опитування (усне або письмове), тестування, виконання практичних завдань, доповіді, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах, заліки, іспит.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в

ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою – ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться у формі індивідуального опитування, проведення термінологічних диктантів, виконання письмових завдань, вирішення практичних ситуацій, виконання тестових завдань, модульної контрольної роботи.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Модуль 1

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	3	-	-
	семінарські заняття	3	8*	50
	модульна робота	1	20	20
Разом за модуль 1				70
Разом за поточний контроль				
II. Індивідуальні завдання (науково-дослідне):				не більше 20
- написання реферату				5
- виступ на студентській науковій конференції з публікацією тез				10
- підготовка та публікація наукової статті				10
III. Підсумковий контроль (модульна робота)				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Примітки:*В таблиці зазначено 8 балів – це максимальний бал за 7-ме семінарське заняття, решта 6 семінарських занять оцінюються по 7 балів.

Модуль 2

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 2	лекції	5	-	-
	семінарські заняття	5	5*	50
	модульна робота	1	20	20
Разом за модуль 1				70
Разом за поточний контроль				
II. Індивідуальні завдання (науково-дослідне):				не більше 20
- написання реферату				5
- виступ на студентській науковій конференції з публікацією тез				10
- підготовка та публікація наукової статті				10
III. Підсумковий контроль (іспит)				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Примітки: *В таблиці зазначено 5 балів – це максимальний бал за 11- та 12-те семінарські заняття, решта 10 семінарських занять оцінюються по 4 бали.

Поточний контроль

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на занятті та набуття навичок під час виконання відповідних завдань.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 8 балів):

4-8 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни, граматично і стилістично без помилок оформлено роботу;

3 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у роботі допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

2 бали – завдання виконане частково, у роботі допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

1 бал – завдання виконане частково, у роботі допущені значні граматичні чи стилістичні помилки;

0 балів – завдання не виконане.

Доповнення виступу:

1 бал – отримують здобувачі вищої освіти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

Запитання до доповідачів:

1 бал – отримують здобувачі вищої освіти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, використання основної та додаткової літератури.

Бали, отримані здобувачами вищої освіти за результатами поточного контролю з дисципліни викладач оголошує в кінці кожного семінарського заняття та виставляє в Журнал обліку роботи академічної групи.

Сумарна кількість отриманих балів з кожного виду навчальної діяльності здобувача вищої освіти за різними формами поточного контролю виставляється викладачем у Журнал обліку роботи академічної групи.

Сума балів, яку накопичив здобувач вищої освіти в результаті поточного навчання, є складовою загальної підсумкової оцінки з дисципліни відповідно до виду підсумкового контролю.

Модульний контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт(оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів):

20 балів – надана послідовна та повна відповідь на поставлені три питання і правильно дані відповіді на тестові питання;

16-19 балів – у відповіді зроблена незначна помилка, при повних знаннях програмного матеріалу, повна відповідь на перші два питання та неповна відповідь на третє питання або є неправильні відповіді на тестові питання;

11-15 балів – у відповіді на питання зроблені деякі незначні помилки, при повних знаннях програмного матеріалу, повна відповідь на перші два питання, помилки в відповідях на тестові питання;

6-10 балів – у відповіді зроблено деякі помилки, при не повних знаннях програмного матеріалу, повна відповідь на перше питання та неповна відповідь на друге і третє питання, помилки в відповідях на тестові питання;

1-5 балів – недостатня повнота викладення матеріалу, наявність неточностей при викладенні теоретичних питань. Порушення логічної послідовності викладення матеріалу. Не повні відповіді на всі питання. Помилки в відповідях на тестові питання;

0 балів – правильні відповіді на питання та тестові питання відсутні.

Сума балів, яку накопичив здобувач вищої освіти за результатами виконання модульної контрольної роботи, є складовою загальної підсумкової оцінки з дисципліни. Результати модульного контролю виставляються викладачем у Журнал обліку роботи академічної групи.

Індивідуальні завдання

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні індивідуальних завдань (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів)

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час підготовки індивідуального завдання, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньодисциплінарні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, вміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати індивідуальне завдання, результати якого оформити у відповідній формі (реферат, презентація, тези доповіді на конференцію, наукова публікація).

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі диференційованих заліків та іспиту.

Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційованому заліку, іспиті (оцінюється від 0 до 40 балів):

30-40 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичних питань;

20-30 балів – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст теоретичних питань, але при наданні відповіді на деякі питання є певні неточності;

10-19 балів – в цілому здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

5-9 балів – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, недостатньо розкрив зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-4 бали – здобувач вищої освіти лише частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, при цьому допущено суттєві помилки;

0 балів – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань.

Перелік теоретичних питань для підготовки до іспиту:

МОДУЛЬ 1. Державне регулювання у сфері цивільного захисту

1. Поняття кризи, суть і зміст кризового стану.
2. Внутрішні та зовнішні причини криз. Наслідки кризового стану

3. Поняття кризового управління.
4. Фактори, що характеризують кризу.
5. Типи криз персоналу.
6. Основні завдання управління в НС.
7. Кризовий менеджмент та управління НС
8. Форми регулювання PR-дієльності.
9. Етика PR: основні документи та принципи.
10. PR-спеціаліст, як менеджер. PR та креативність.
11. Система моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій.
12. Державна система моніторингу довкілля: основна мета, принципи, суб'єкти. Взаємовідносини суб'єктів системи.
13. Моніторинг потенційно небезпечних об'єктів.
14. Методи прогнозування та їх класифікація.
15. Прогнозування методом найменших квадратів
16. Рівняння регресійної моделі.

МОДУЛЬ 2. Єдина державна система цивільного захисту

1. Парний регресійний аналіз. Коефіцієнт кореляції.
2. Системний аналіз як основа теорії прийняття управлінських рішень.
3. Основні наукові категорії теорії прийняття рішень.
4. Організація управління силами і засобами в умовах надзвичайних ситуацій,
5. Стратегія управління.
6. Психологія управління. Організація управління.
7. Структура системи антикризового управління. Функції системи.
8. Органи управління силами ліквідації НС.
9. Основні заходи органів управління силами реагування на НС.
10. Основні заходи з проведення моніторингу та збору даних про обстановку, аналізу інформації та її оцінці.
11. Управління при введенні режиму підвищеної готовності.
12. Особливості дій сил реагування на НС у особливих умовах.
13. Принципи прогнозування надзвичайних ситуацій.
14. Класифікація методів прогнозування.
15. Прогнозування за допомогою методу найменших квадратів.
16. Кореляційно-регресійний аналіз і його застосування для визначення ступеню впливу відповідних факторів на розвиток небезпечних явищ.
17. Рівняння регресійної моделі.
18. Парний регресійний аналіз.
19. Коефіцієнт кореляції.
20. Теорія обґрунтування та прийняття управлінських рішень.
Структура системи антикризового управління. Функції системи.
21. Основні заходи органів управління силами реагування на НС.
22. Основні заходи з проведення моніторингу та збору даних про обстановку, аналізу інформації та її оцінці.
23. Особливості дій органів управління і сил реагування на НС у складних умовах обстановки.

24. Організація мір по забезпеченню життєдіяльності населення в умовах виникнення і розповсюдження НС.

25. Основні заходи органів управління силами реагування на НС.

26. Основні заходи з проведення моніторингу та збору даних про обстановку, аналізу інформації та її оцінці.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Сумлінне дотримання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися, до заняття не допускаються).

2. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань та обов'язкове виконання самостійних завдань, наданих викладачем.

3. Користуватися мобільними пристроями під час заняття дозволяється тільки з дозволу викладача і лише з навчальною метою.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнаватися свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни або в журналі обліку навчальних занять взводу (групи).

5. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються роботи, що містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат.

Рекомендовані джерела інформації

Базова література:

1. Конституція України. Затверджена ВР України 28.06.1996 р. // Відомості ВР України. – 1996. – № 30.

2. Господарський Кодекс України. – К., Парламентське видавництво, 2003.

3. Закон України про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом від 14 трав. 1992 року № 2343-ХІІ // www.rada.gov.ua.

4. Закон України про внесення змін до Закону України «Про Збройні Сили України» // Голос України. - 2000. - 7 листопада.

5. Закон України про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України // Голос України. - 2000. - 5 трав.

6. Закон України про правовий режим надзвичайного стану // Голос України. - 2000. - 25 квіт.

7. Закон України про об'єкти підвищеної небезпеки // Уряд. кур'єр (Спец. вип. «Орієнтир»). - 2001. - 7 березня.

8. Закон України про основи Національної безпеки України від 19 черв. 2003 р. № 964-ІV // www.rada.gov.ua.

9. Указ Президента України «Про заходи щодо підвищення рівня захисту населення від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» // Уряд. кур'єр (Спец. вип. «Орієнтир»). - 2001. - 7 березня.

10. Постанова КМУ від 30 березня 1998 р. № 391 «Положення про Державну систему моніторингу довкілля».
13. Наказ МНС України від 06.11.2003 р. № 425 «Про затвердження Положення про моніторинг потенційно-небезпечних об'єктів».
14. ДСТУ 3891-99 Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять.
15. Моніторинг надзвичайних ситуацій. Підручник / [Абрамов Ю.О., Грінченко Є.М., Кірючкін О.Ю. та ін.]. – Харків: АЦЗУ, 2005. – 530 с.
16. Основи управління в органах і підрозділах МНС України. Навчальний посібник. / За ред. канд. психол. наук, доцента В.П. Садкового. – Харків: УЦЗУ, 2009. – 367 с.
17. Абрамов Ю.А. Основы мониторинга и управления в условиях чрезвычайных ситуаций / Ю.А.Абрамов, В.Е.Россоха, В.В.Тютюник, В.Н.Чучковский, Р.И.Шевченко]. – Харьков: АГЗУ, 2005. – 257 с. Додаткова: 16.Боровков Л.Л. Математическая статистика /
18. Aleksandar Jakimov. (2014). Strategic Management of Crises in Small and Medium Businesses.
19. Vjerga, Torbjørn. (May 2016). Foundational issues in risk analysis and risk management: Advancements in the treatment of model uncertainty and deep uncertainty. PhD Thesis UiS p. 289.
20. Casto, Charles A. (2014). Crisis Management: A Qualitative Study of Extreme Event Leadership. Dissertations, Theses and Capstone Projects. P. 626. 64. Cowley, Robert, ed., The Cold War: A Military History (New York: Random House, 2005).
21. Ralph C. Bryant. (2008). Crisis Prevention and Prosperity Management for the World Economy.
22. Sikveland, Marius. (2012). Econometric analysis of natural resource prices. PhD Thesis UiS p.154.
23. Адамовська В. С. Публічне управління та адміністрування в контексті державного та регіонального управління. Ефективна економіка. 2016. № 10. С. 64–73.
24. Ареф'єва О. В. Планування економічної безпеки підприємств. Київ : Європейський університет, 2005. 170 с.
25. Ареф'єва, О. В. Фактори середовища, які визначають економічну безпеку підприємства та її складові. Проблеми і перспективи управління в економіці. 2004. № 2. С. 137–143.
26. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія. Київ : Фенікс, 1999. 338 с.
27. Бобровська О. Механізм системного управління процесами розвитку територій регіонів: концептуалізація конструювання і побудови. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017. Вип. 2. С. 48–55.
28. Гой В. В., Васильєв О. В. Антикризове управління корпоративними підприємствами: теоретичні аспекти. Ефективна економіка. 2018. № 8. С. 26–34.

29. Головін Р. Г. Особливості реалізації заходів державного антикризового управління в провідних країнах світу. Державне управління: теорія та практика. 2013. № 1. С. 1–12.
30. Гудзь О. Є. Формування стратегії антикризового управління підприємств. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. № 2. С. 4–10.
31. Гук О. Синергетична модель дослідження публічного управління. Актуальні проблеми державного управління. 2018. Вип. 1. С. 24–29.
32. Єпіфанова І. Ю. Сутність антикризового управління підприємства. Економіка і суспільство. 2016. №2. С. 265–269. 224.
33. Завадський Й. С., Осовська Т. В., Юшкевич О. О. Економічний словник. Київ : Кондор, 2006. 356 с.
34. Зверук Л. А. Антикризове управління підприємством в умовах інноваційного розвитку. Інтернаука. 2017. № 1(2). С. 69–75.
35. Зверяков О. М. Антикризове управління у забезпеченні фінансової стійкості банків. Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. Вип. 4. С. 39–43.
36. Зеркалов Д. В. Проблеми екології сталого розвитку : монографія. Київ : Основа, 2013. 430 с.
37. Зеркалов Д. В., Арламов О. Ю. Соціальні проблеми сталого розвитку : монографія. Київ : Основа, 2013. 562 с.
38. Камнева А. В. Дослідження існуючих інструментів та моделей антикризового управління на підприємстві. Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. 2014. № 4. С. 15–27.
39. Камнева А. В. Дослідження існуючих інструментів та моделей антикризового управління на підприємстві. Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. 2014. № 4. С. 15–27.
23. Карасьова Н. А. Світова продовольча криза та перспективи аграрного сектору України. Економічні студії. 2014. Вип. 56. С. 59–62.
24. Коваленко В. В. Місце діагностики в системі антикризового управління сучасними банками. Економіка і суспільство. 2016. № 5. С. 363–367.
25. Литвин З.Б. Необхідність діагностики в умовах антикризового управління діяльністю підприємства. Економічний аналіз. 2015. Т. 21. № 2. С. 152–156.
26. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : навчальний посібник. Київ : КНТУ, 2016. 508 с.
27. Лігоненко Л. О., Хіленко О. О., Дянков І. І. Банкрутство та санація суб'єктів господарювання в Україні : монографія. Київ : КНТЕУ, 2011. 348 с.
28. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства : проблеми питання, концепція розвитку. Економіст. 2005. № 2. С. 52–56.
29. Маркетинг в антикризовому менеджменті : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2012. 116 с.
30. Мельниченко О. О. Сутність антикризового управління підприємством у сучасних умовах господарювання. Економічний аналіз. 2015. Т. 21. № 2. С. 157–162.

31. Мельниченко О. А. Антикризова політика держави: сутність та пріоритетні напрями. Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 2. С. 17–24.
32. Мокряк К. В. Інноваційна діяльність в концепції системи антикризового фінансового управління підприємством. Молодий вчений. 2016. № 4 (31). С. 142–146.
33. Мостенська Т. Л., Юрій Е. О. Інструменти антикризового управління. Український журнал прикладної економіки. 2019. Т. 4. № 1. С. 64–72. 225.
34. Надоша О. Державне управління в умовах переходу до сталого розвитку: аналіз сучасних дослідницьких підходів. Вісник НАДУ. 2011. № 4. С. 48–55.
35. Олешко А. А. Механізм антикризового управління фінансовими корпораціями. Ефективна економіка. 2018. № 2. С. 12–20.
36. Орловська О. В. Світові економічні кризи: причини виникнення, наслідки та шляхи подолання. Вісник НЛТУ України. 2015. Вип. 25.2. С. 197–202.
37. Пенкіна Т. Є., Шершньова З. Є., Черпак А. Є., Оборська С. В. Антикризове управління підприємством : навчально-методичний посібник. 2-ге вид. перероблений і доповнений. Київ : КНЕУ, 2014. 114 с.
38. Пічугіна Т.С. Розвиток кризи: послідовність та особливості управління на підприємстві. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2014. Вип. 2. С. 228–240.
39. Сало А.В. Характеристика сутності та поняття антикризового фінансового управління. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 22. С. 412–418.
40. Сельський А. Концепція стратегічного управління в управлінській діяльності. Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. 2012. № 1. С. 57–65.
41. Скібіцька Л. І., Матвеев В. В., Щелкунов В. І., Подреза С. М. Антикризівий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2014. 588 с.
42. Скриньковський Р. Удосконалення діагностики антикризового управління підприємством у системі управлінської діагностики. Траєкторія науки. 2017. № 3. С. 4001–4009.
43. Супрун В. О. Моделі антикризового управління машинобудівним підприємством в умовах довготривалої економічної кризи. Фінансовий простір. 2015. № 2 (18). С. 399–403.
44. Теоретико-методологічні основи регулювання економічних процесів: від кризи до сталого розвитку : колективна монографія. Київ : ЦУЛ, 2015. 217 с.
45. Тимошенко О. В. Антикризове управління як передумова підвищення ефективності діяльності підприємства. Економічний аналіз. 2016. Т. 23. № 2. С. 187–192.
46. Тюріна Н. М. Антикризове управління : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2012. 448 с.
47. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник. Т. А. Говорушко, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька та ін. ; за заг. ред. Т. А. Говорушко. Київ : ЦУЛ, 2013. 400 с.

48. Хандій О. О. Антикризіві інструменти управління підприємством: практичні аспекти реалізації. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. № 4. С. 186–192. 226.

49. Хаустова В. Є. Теоретичні аспекти виникнення та розвитку кризових явищ в економіці. Світова економіка та міжнародні відносини. 2011. № 4. С. 13–23.

50. Ярова І. Напрями та інструменти забезпечення антикризової спрямованості стратегічного управління територією. Державне управління та місцеве самоврядування. 2014. URL: [http://www.dbuara.dp.ua/2014/2014_03\(22\)/31.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/2014/2014_03(22)/31.pdf)

Розробник:

Старший викладач
кафедри управління
у сфері цивільного захисту

Віталій КОСТЕНКО